

Tenancy Services

Kau Nofo Totongi 'Ilo ki ho'o ngaahi totonu!

Vakai ki he'ema uepisaiti: www.tenancy.govt.nz

MINISTRY OF BUSINESS,
INNOVATION & EMPLOYMENT
HĪKINA WHAKATUTUKI

Tokotaha Nofu Totongi pe Kaungā Nofu Feleti?

■ Tokotaha Nofu Totongi

Ko koé ko ha tokotaha nofo totongi kapau 'oku 'i ai ha'ō alepau nofo totongi mo e lenilootí, 'o tatau ai pē pe ko e femahino'aki talanoa pē pe 'i ha tohi alepau, ke ke nofo 'i he 'apí.

'E 'ikai malava ke fekau atu 'e ha tokotaha nofo totongi kehe pe ko hao ngaahi kaungā nofo felet ke ke mavahe. Ko e lenilootí pē 'e taha te ne lava 'o 'oatu ha tohi fakatokanga tōmu'a ke ke mavahe.

Ko ha taha pē 'e hiki atu ki ha feleti peá ne fakamo'oni 'i ha alepau nofo totongi, fakataha mo ha kau nofo kehe, 'oku 'i ai 'a hono kaungā fatongia ki he nofo totongi kakato ko iá.

Kapau 'e fakahoko 'e ha taha 'o e kau nofó ha maumau ki he 'apí pe 'e tōmui 'a 'ene totongi nofó, 'e malava ke fua 'e he toenga 'o e kau nofó 'a e mo'uá kapau 'e 'ikai fua 'eni 'e he tokotaha na'á ne fakahoko 'a e maumau.

■ Kaungā Nofu Feleti

Ko ha tokotaha kaungā nofo feleti koe kapau 'okú ke nofo 'i ha 'apí pea 'oku 'ikai ke ke kau ki he aleapau nofo totongi mo e lenilootí.

'Oku 'ikai fakakau 'a e ngaahi kaungā nofo feletí ia 'i he malumalu 'o e Residential Tenancies Act (Lao ki he Ngaahi Nofu Totongi), he 'oku fakakau pē ki he Laó ia 'a e kau nofo totongi mo e kau lenilootí. 'Oku makatu'unga pē 'a ho'o ngaahi totonú ko ha kaungā nofo feleti koe, mei ho'o femahino'aki mo e tokotaha nofo totongi.

'Oku 'atā atu ha fakatātā 'o ha aleapau ki ha kaungā nofo feleti 'i he'emaui uepisaití

www.tenancy.govt.nz/flat-housing-agreement

Ko e lenilootí kuo pau ke ne:

- › Fakapapau'i 'oku 'i ha tu'unga ma'a fe'unga 'a e 'apí kimu'a pea toki kamata 'a e nofo totongi.
- › Tauhi mo fakahoko ha ngaahi monomono 'oku fiema'u ki he 'apí.
- › Faipau ki he ngaahi fiema'u ki he ngaahi me'a fakatokanga kohú, 'aofi fakamāfaná, mo e ngaahi makatu'unga ki he ngaahi 'apí fakatupu mo'ui lelef.
- › 'Oatu ha fakatokanga tōmu'a 'oku 'ikai toe si'i ange 'i he 'aho 'e 60 kimu'a peá ne toki hiki hake 'a e tu'unga 'o e totongi nofó (kapau ko e hiki fakamuimuí na'e fakahoko ia 'i he māhina 'e 12 pe lahi ange kuo toki 'osí).
- › 'Oatu ha fakatokanga tōmu'a ke ne hū ki he falé.
- › Fakahū 'a e pa'anga pooní 'i loto 'i he 'aho ngāue 'e 23.
- › Faipau ki he ngaahi fiema'u kotoa pē ki he langá, mo'ui lelef mo e malu mo haó.

Ngaahi fakakaukau tokoni 'e 13 ma'á e kau nofo totongí

1. 'Ilo ki ho'ó ngaahi totonú mo ho ngaahi fatongiá pea mo e founa 'o ha'ó fetu'utaki mai kiate kimautilu:
www.tenancy.govt.nz
2. Ma'u atu ha tohi aleapau nofo totongi.
3. 'A'ahi atu 'o vakai'i 'a e 'apí pea fakafonu ha līpooti ki he tūkunga 'oku 'i ai 'a e 'apí (property condition report) 'oku fokotu'u ki ai 'a e 'ahó, pea fakamo'oni ki ai 'a e ongo tafa'akí, kimu'a pea toki fakahoko 'a e fakamo'oni ki he aleapau nofo totongí.
4. Tauhi kotoa 'a e ngaahi lēkooti 'oku felāve'i mo ho'ó nofo totongí.
5. Ma'u atu ha lau'itohi talitotongi ki ha totongi nofo na'e totongi pa'anga pepa (cash) pe ki ha pooni (bond) 'okú ke totongi atu ki he tokotaha 'oku 'o'ona 'a e 'apí pe lenilootí (landlord).
6. Totongi ho'ó nofó 'i hono taimi totonú.
7. Tauhi ke ma'a mo maau fe'unga 'a e 'apí.
8. Fakahā atu ki he lenilootí kapau 'oku 'i ai ha me'a 'oku fiema'u ke monomono.
9. 'Oua te ke maumau'i 'a e 'apí 'i he 'ilo'ilopau pe 'i ha'ó ta'etokanga.
10. 'Oatu ha tohi fakatokanga tōmu'a 'aho 'e 28 ke fakangata ha nofo totongi 'ikai hano ngata'anga pau (peirodic tenancy).
11. Ko ha nofo totongi fakataimi pau (fixed term tenancy) 'e 'ikai lava ke fakangata ia kimu'a 'i he 'aho 'oku totonu ke toki 'osi ki af.
12. Kapau 'okú ke mo'ua 'i ha fakamamahi 'i he nofo fāmīlī, 'e lava ke ke holomui 'aki ha'ó 'oatu ha fanongonongo ke fakangata 'a e nofo totongí, 'o 'oua 'e toe si'i hifo 'i he 'aho 'e ua (mo 'i ai ha fakamo'oni ki ai 'e tali).
13. 'E 'ikai ngofua ke 'eke ha totongi kae toki tuku atu 'a e 'apí ke nofo totongi (letting fees) pe ko ha pa'anga kī (key money) ki he kau nofo totongí.